

Alternatív legendák

VISSZHANG - LIX. évfolyam, 5. szám, 2015. január 30.

Az *alkotó pihen* című riportjában Falusy Zsigmond szigligeti legendákat idéz (ÉS, 2015/4., jan. 23.). Az itt említett érdekes eseményekre többen másképp emlékeznek. A riport szerzője úgy véli, hogy az írófejedelem Déry Örkény Istvánnal Szigligeten írta négykezes regényét. Ezt a munkát azonban eddigi ismereteink szerint Szigligeten kezdték, de Lukács György ábrahámhegyi nyaralójában alkották meg. Erről Örkény számolt be a mű első kiadásához írott előszavában. A négykezes születésének kalandjait sokan megörökítették, számos feljegyzés tanúskodik róla Vas István levelezésében, Vajda Miklós emlékezéseiben, olvashatunk róla Abodynál, akit a végén kihúztak a regényből mint Óriás-csecsemőt.

A riportban említésre kerül Karinthy Ferenc nevezetes csínytevése is. Karinthy (Cini) azonban nem Szigligeten, hanem a visegrádi alkotóházban surrant be Fehér Klára szobájába, s írt be készülő regényébe egy jelenetet, amelyben a tizenéves főhős megdöngeti a saját nagymamáját. Ennek az állítólagosan megtörtént esetnek az a poénja, hogy a szorgalmas szerző nem vette észre a szexuális részletekben tobzódó betoldást: ismét csak a legendárium szerint a művet a nyomdából kellett visszahozni, a szöveget még a szerző se olvasta újra.

Csurkáról is szól a nóta. Hogy részegen zsidózni kezdett. A régi szép idők, amikor még a Zsirtáltosnak alkoholos befolyásoltság kellett, hogy zsidózzon. Az akkori Írószövetség nagy ügyet kavart ebből, ilyen-olyan tárgyalások folytak arról, mitévők legyenek.

Az eset pikantériájához tartozik, hogy a Csurkától provokált úr a Nemzeti Színház egykori dramaturgja, Szűcs László, a régi szóhasználattal élve, őskeresztény volt, de kopasz, és rossz napjain hasonlított Leninre. Szűcs Lászlót éppen Leninnel együtt küldte Izraelbe és a pokolba Csurka, miután a szigligeti Alkotóház ebédlőjében az ijedt agg tar fejét is megpaskolta kellő nyilvánosság előtt.

Fegyelmiéből Csurkát éppen kártyapartnere, Déry Tibor mosta ki. Ez nagy mutatvány lehetett. A zsidózás ugyan már akkor is megúszható volt. Az írószövetségi iratok őrzik, hogyan kezelte Déry ezt a Lenin-ügyet. Azzal érvelhetett, hogy Lenin nem volt zsidó.

Csurkát ekkor nemcsak Szigligetről tiltották ki, ahogyan az idézett riport írja, hanem az irodalomból. Csurka, „amikor berúgott (...) olykor úgy zsidózott, hogy eltiltották a publikációtól. Szerencséjére néhány igen kiváló, kommunista múlttal rendelkező, zsidó származású író – például Déry Tibor vagy Örkény István – közbenjárt az érdekében, és hatálytalanították a tilalmakat.” (Eörsi István: *Üzenet mélyvörös levélpapíron*, Budapest, Pesti Szalon, 1993. 80.)